

Moja vest štirilak in
vsa z poštno vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 32 din.,
za leto 16 din., četri leta
48 din. Izven Jugoslavije
48 din. Naročnina se pošlje
na »Slovenski Gospodar« v Mar-
iboru, Koroske ceste 5.
Leta se dopolnje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Količina interurban št. 443.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Možnost je v Mariboru
Koroske ceste št. 5. Koli-
čina se ne vračajo. Uprav-
ništvo sprejema naročila,
inverza in reklamacije.
Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne oglaš-
be primeren popust. Nezapu-
stite reklamacije so pošiljati
prosta.
Čekoval račun poštnega
urada Ljubljana št. 10.607.
Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

16. številka.

MARIBOR, dne 2. aprila 1925.

59. letnik.

Radičevski preokret.

O skupščinski seji pretečeni petek se nam poroča: Danes je politično ozračje cel dan skrajno razburkano. Kot prvi govornik za današnjo sejo narodne skupščine je bil napovedan predsednik kluba hrvatskih poslancev — Pavle Radič. Listi so napovedovali, da bo Pavletov govor nekaj posebnega. Zbornica je bila že ob 9. uri polna. Ob pol 10. uri je stopil na govorniško tribuno nekak Stefan Radič — Pavle Radič. Imel je v rokah debeli kup aktov. Mož je zanimiva prikazen: visok, suh, mršavih brk, bledega lica. Stopal je počasnih korakov. Govoril je mirno, ponižno

Mislili smo, da bo Pavle Radič govoril o nečutenih nasilstvih, katere so posebno Pribeževci za časa volitev uganjali nad Hrvati. Pričakovali smo iz ust sedanjega vodje hrvatskega narodnega zastopstva ostro obsodbo nad nasilniki. A vsi tisti, ki so pričakovali kaj takega, so se varali.

Pavle Radič je v imenu svoje stranke v dolgem, dve in pol ure trajajočem govoru izjavil:

1. Radičeva stranka se popolnoma odpove svojemu republikanstvu.
2. Priznava monarhijo in hoče biti s celim hrvatskim narodom zvesto udana vladarski hiši.
3. Odpove se vsaki zvezi z inozemstvom in zanika, da bi bila pristopila k boljševikom.
4. Radičeva stranka priznava centralistično ustavo, a je za to, da se morebiti spremenijo nekateri členi vidovdanske ustave.
5. Radičeva stranka priznava narodno edinstvo Hrvatov in Srbov.
6. Stoji na stališču, da je vojska (armada) za obrambo države potrebna in da traja vojna dolžnost za vse moške za celo življenje. (Neha še le s smrtjo).

Radič je govoril mehko, nekako proseče so izzvenile njegove besede. Hotel je reči: Prosim vas, ne tirajte nas iz parlamenta, mi hočemo biti poslušni, pridni . . . Nič nismo več republikanci, lahkovernim volilec smo govorili o republiki samo radi lepšega.

Radičev govor je bil res nekaj posebnega. Da bojo Radičevci kapitulirali, to se je videlo. Zadnje dni so bili Hrvati v zbornici silno ponižni, mehki kakor vošek. Ali, da bodo pristaši Stipice Radiča v svoji kapitulaciji šli tako daleč, tega nihče ni pričakoval.

Hrvatsko narodno zastopstvo je opustilo svojo preteklost. Načelne politike nimajo več. Osebna politika jim je sedaj merodajna.

V Zagrebuje že precej časa tekla voda na radikalski mlin. Dva zelo razširjena lista sta začela prinašati po-

litična poročila s posebnim povdankom, da so od »posebne strani« in v teh poročilih se je vedno naglašalo, kako potreben je sporazum Hrvatov z radikali brez ozira na desno in levo in kako je od radikalne strani zato dovolj pripravljenosti. Drugi hrvatski listi so to mnenje sicer pobijali ter opozarjali na primer radikalne nepoštenosti povodom prejšnjih volitev s takozvanim »Markovim protokolom«, ko so radikali pobrali najprej vse usluge opozicije, zlasti pa Hrvatov, ki so kakor nalašč zopet ostali doma, potem pa sramotno poteptali vse svoje dane obljube, voda je pa le tekla uspešno na radikalski mlin.

Kako so bile poprej dolga leta izjave Radiča skrajno levičarske — trmoglavo nasprotne in uporne, tako so se pa njegovi nasledniki ali namestniki v vodstvu stranke koncem pretečenega tedna v parlamentu pred odločitvijo o usodi svojih mandatov pomaknili naenkrat skrajno na desno ter podajali prave pokornostne izjave.

Ob tem preokretu se mora vsakdo vprašati: Zakaj niso kaj takega ali podobnega govorili dolga leta do- slej, zakaj se niso bolj zamislili v dejanski politični položaj lani pod Davidovičev vladno in kaj lahko sedaj pričakujejo od Pašiča, odnosno od cele vladne večine. — Eden od zagrebških listov, ki se je posebno ogreval za brezpogojni sporazum z radikali, je zapisal tik pred govorom Pavle Radiča hoteti posebno pomenljivo govoriti o Pašiču — »in starosta-voditelj se je zamislil«. — Da, to je že res, da se je zamislil, samo vprašati se je treba, če se je zamislil v pošteno, ali pa v nepošteno politiko.

Kakor vse izgleda, so se Hrvati premalo vprašali in zamislili v tem pogledu.

Najprej jim je Pašičeva vladna večina potrdila samo slabo polovico mandatov, in sicer od onih poslancev, ki so na novo izvoljeni, uničeni so mandati zaprtih voditeljev, mesto katerih bodo poklicani v skupščino namestniki, odloženi so pa mandati vseh onih poslancev, ki so bili že poprej izvoljeni, češ, da so sodelovali, ko je Radič iskal zveze v inozemstvu in to pred vsem v Rusiji. O teh mandatih bo razpravljaj in sklepaj poseben parlamentarni odbor ali komisija. To se pravi, da bo stvar odložena, dokler bo potrebovala radikalska stran- ka.

Iz tega, da je zaenkrat potrjeno samo 29 od 68 hrvatskih mandatov, so radikali že prav brezobzirno izvlekli velike koristi. Najprej so brezobzirno kršili parlamentarni običaj, da mora biti tudi opozicija zastopana v predsedništvu skupščine, — in so vsa mesta v pred- sedništvu zasedli s svojimi ljudmi. Opozicija se volitev predsedništva ni udeležila in je bil Marko Trifković z glasovi radikalov in samostojnih demokratov izvoljen

za predsednika narodne skupščine. Prvi podpredsed- nik je Nikola Uzunović, drugi dr. Paleček (sam. demo- krat), tajniki so: Kobasica, Tomo Popović, dr. Branković (sam. demokrat) in Stojadin Pavlovič. — Značilno je, da so radikali ravno take ljudi postavili za tajnike, ki so prej najhujše razgrajali ter skušali pretepati hrv. govornike. Zakonodajni in finančni odbor sta sestav- ljena tako, da ima v prvem vladna večina 26, cela opo- zicija pa 16 članov, v drugem pa vladna večina 19 in opozicija 12 članov. Vpričo vsega tega se je treba tudi vprašati, zakaj so Hrvati ravno sedaj tako daleč po- pustili.

Položaj, ki je nastal s preokretom Radičeve stran- ke, sicer še ni popolnoma razčiščen, za nas Slovence je pa za sedaj in za bodoče merodajna sledeča izjava, ki jo je dal dr. Korošec novinarjem dne 28. marca v Beo- gradu:

»V prvi vrsti moram ugotoviti, da se položaj po vsem tem, kar se je dogodilo v zadnjih dneh, ne samo ni izpremenil na boljše, ampak je postal mrtvejši. Radi- kali se meni ne zdijo iskreni. To vsled tega, ker so za- htevali anketo, čeprav imajo pred seboj Radičeve izjave. Mi Slovenci nismo zadovoljni z izjavo, ki je padla s hrvatske strani. Mi Slovenci ostanemo verni avtonomiji ali ako hočete po Markovičevi terminologiji (označilo): široki samoupravi. Mi ostanemo čvrsti na tem, da so Slovenci narod sami zase, kateremu je treba omogočiti nacionalni in kulturni razvoj. Nismo zadovoljni z dose- danjim razvojem politike, ker ni prinesla dovolj izgle- dov za bodočnost. Blok ni bil discipliniran. Zato je moglo priti do tega, da se je debata tako razvila, da smo mi obtoženci, krivci pa tožitelji. Največ besed je padlo o komunizmu, nezakonitosti pa so ostale pozabljene. Vi vidite, da ne moremo biti zadovoljni.«

Koliko se je lani plačalo neposrednih davkov?

»Službene Novine« so objavile pregled lani plačanih ne- posrednih davkov (brez davka na poslovni promet in izrednega pribitka 500 in 30 odstotkov. Iz te statistike je razvidno, da je bilo v celi državi lani vplačanih nepo- srednih davkov 789.042.096 D (proračun za ta to leto je določal dohodkov 669.485.618 D. Od tega odpade na Hrvatsko s Slavonijo 169.272.264 (proračun 145.487.500) D. Bosno in Hercegovino 104.387.795 (proračun 62 mi- lijonov 432.950) D, na Vojvodino 201.994.741 (proračun 193.673.125) D, na Slovenijo 101.063.823 (proračun 67 milijonov 700.687) D, torej 33 milijonov 363.136 dinarjev več kakor je določal proračun, na Dalmacijo 24.605.304

LISTER.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski spisal Ercmann-Chatrian; preložil Al. B.

1. nadaljevanje.

Gospod Gulden se je vrnil šele po večernicah. Slekli je široko sukunjo orehove barve, položil lasuljo nazaj v kladu, potegnili si čez ušesa svileni kapo in rekel:

»Vojska je v Vilni, ali pa tudi v Smolensku, pravkar sem to slišal pri gospodu poveljniku. Dal Bog, da zmagamo še to pot in da bo že sriednji mir, čim prej, tem bolje, kajti vojna, to je nekaj strašnega.«

Jaz sem še pomislil, da potem, ko bo srieden mir, ne bodo potrebovali toliko ljudi in da se bom potem mogel oženiti s Katarino. Vsakdo si torej lahko misli, kako goreče sem molil za bojno slavo cesarjevo.

II.

Dne 12. septembra 1812 je prišlo poročilo o naši ve- liki zmagi ob Moskvi. Vse je vriskalo veselja in klicalo: »Zdaj bomo sklenili mir! Zdaj je vojske konec!«

Nekaj hudomušnežev je trdilo, da moramo osvojiti še Kitajsko. Vedno je dovolj takih malopridnežev, ki ljudi vznemirjajo in mučijo.

Osem dni potem se je razglasilo, da smo vkorakali v Moskvo, največje in najbogatejše mesto rusko. Vsakdo si je predstavljal plen, ki ga dobimo, in ljudje so preudarjali, da mora to znižati vojni davki. Kmalu pa se je raznesla novica, da so Rusi zažgali svoje mesto in da se mora ar- mada umakniti na Poljsko, ako noče umreti gladi. Po gos- tilnih, prenočiščih, žitnih prodajalnah, povsod so govo- rili o tem, in če sta se dva srečala, sta se že vprašala: »Torej, tako je — nič prida — umikanje se je pričelo.«

Ljudje so bili potrjeni in pred pošto so čakale stotine kmetov od jutra do večera, a pisma niso prihajala več. Jaz sem hodil med to množico, a nisem dosti pazil na to — koliko ljudskih množic sem že videl! Poleg tega pa mi

je po glavi rojila misel, ki me je veselila in napravljala, da sem vse videl v rožati luči.

Vedeti morate namreč, da sem Katarino za rojstni dan, ki je bil dne 18. decembra, že pred petimi meseci določil krasno darilo. Med urami, ki so visele v izložbi gospoda Guldena, je bila tudi ena, čisto mehka, zala stvarca s srebrnim pokrovom, v katerega so bili vrezani majhni krožki, tako da je svetil kot zvezda. Pod steklom je bil okrog ka- zalnika narejen venec od bakra in na kazalniku sta bila na- slikana dva zaljubljenca, ki sta si nekako odkrivala lju- bežena, kajti deček je deklici ponujal velik šopek rož, ona pa je sramežljivo povešala oči in izgovarala roko.

Ko sem prvič videl uro, sem mislil sam pri sebi: »Te pa ne smeš izpustiti — za Katarino naj bo. Če tudi vsak dan delaš do polnoči, imeti jo moraš.«

Gospod Gulden mi je namreč dovolil, da po 7. uri delam na svoj račun. Imeli smo stare ure, katere je bilo treba očistiti in popraviti, da so zopet šle. S tem je bilo dosti dela in če sem izgotovil tako delo, me je oče Mel- hijor tudi plačal pošteno. A mala ura je stala 35 frankov. Lahko si je torej misliti, koliko ur sem moral prebudeti, da si jih pridobim. Prepričan sem sicer, tako bi bil gospod Gulden vedel, da bi jo rad imel, bi mi jo bil podaril, a jaz si nisem dal od cene podariti niti vinarja, to bi se mi bilo zdelo sramotno. Rekel sem sam pri sebi: »Zasluziti jo n- raš! Nihče ne sme imeti pravice do nje.« Samo zaradi stresa, da bi jo kdo drugi utegnil kupiti, sem jo dejal v skatlo in na stran, očetu Melhijorju pa sem rekel, da vem za uro kupca.

Zdaj bo vsakemu jasno, da so vse te vojne novice pri meni šle sketzi eno uho noter, pri drugem pa ven. Med delom sem si vedno predstavljal Katarino veselje. Pet mesecev sem imel pred očmi samo ta prizor. Videl sem v duhu obraz, ki ga bo naredila ob prejemu mojega daru, in vprašal sem se: »Kaj neki poreče?« Kmalu sem se do- mislil, da poreče: »Jože, kaj pa misliš? To je prelepo za- me . . . Ne, ne . . . take lepe ure ne morem sprejeti!« Potem jo prisilim, vtaknem uro v žep njenega predpasnika, rekoč: »Kaj še, Katarina . . . ali bi me rada utalila?« Izprevidel sem, da bi rada imela darilo in da pravi vse to, češ, da odklanja darilo. — Potem sem si zopet predstavljal dečico na njenem obrazu. Dvignila je roki in zaklicala:

»O Bog! Jože, zdaj vidim, da me imaš res radi!« In polju- bila me je s solznimi očmi. Jako sem bil zadovoljen. (Teta Marjeta je odobravalna vse to. Skratka, sto in sto takih, misli mi je rojilo po glavi in zvečer sem mislil, v postelji ležeč: »Pa ga ni srečnejšega človeka od tebe, Jože! Kata- rini lahko za denar, ki si ga sem zaslužil, podariš nekaj posebnega. In gotovo tudi ona nekaj pripravlja za tvoj rojstni dan, saj misli samo nate. Oba sta srečna in ko bosta poročena, pojde vse še bolj po sreči.« Take misli so me ganile; še nikdar nisem čutil takega zadoščenja.

Med tem, ko sem tako delal naprej in mislil samo na svoje veselje, je prišla zima — prej nego po navadi, že v začetku novembra. Začela se ni s snegom, marveč s suhim mrazom in hudo slano. V nekaterih dneh je popadalo v drevoja vse listje, zemlja je postala trda kot kamen, in vse, opoka na strehi, tlak, stekla v oknih, vse je bilo pokrito s slano. Kako smo morali kuriti to leto, da smo mrazu za- branili, da ni pritiskal pri razpokah in luknjah! Ako so bila vrata odprta samo eno minuto, je ušla ven vsa gorkota. Drva so prasketala in pokala v peči, gorela so kot slama in dimniki so dobro vlekli.

Vsako jutro sem stekla izložbinega okna urno umil z vodo, a komej sem zopet zaprl okno, jih je znova pokrnil led. Zunaj so ljudje tekali mimo z rokami v žepih in z nosom za ovratnikom, hrkajoč in kašljajoč. Nikdo ni po- stajal in hitro so zapirali hišna vrata.

Ne vem, kam so se poskrili vrabci, so li še živeli ali zmrznili, a po dimnikih niti eden ni več čvkal. Razen bud- nice in mirozova v obeh vojašnicah noben hrup ni motil miru.

Kadar so drva v peči močno prasketala, je gospod Gulden naenkrat prenehal z delom, opazoval za hip ledena stekla in vzdiknil:

»Ubogi naši vojaki! Ubogi naši vojaki!«

To je rekel s tako žalostnim lasom, da se mi je srce skrčilo v prsih in sem mu odgovoril:

»Gospod Gulden, saj morajo vendar sedaj biti že na Poljskem v dobrih vojašnicah. Tega si peč ni mogoče mis- liti, da bi ljudje mogli prenašati tak strašen mraz.«

»Tak mraz!« je odgovoril. »Da, mraz je pri nas, zelo mraz, ker prihaja z vetrovi z juga — a kaj je ta mraz v primeri z mrazom na severu, na Ruskem in na Poljskem?«

(proračun 16.068.250) D in na Srbijo s Črnogoro 187 milijonov 718.070 (proračun 197.735.582) D. Edino Srbijo s Črnogoro je torej plačala manj davka, kakor je določal proračun. Številke za leto 1923. so sledeče: Cela država 699.359.357 D (proračun 672.886.000 D). Pokrajine Hrvatska in Slavonija 147 milijonov 379.046 (proračun 137.050.000) D, Bosna in Hercegovina 83.604.374 (proračun 66.433.000) D, Vojvodina 148.247.292 (proračun 221.497.500) D, Slovenija 100.526.581 (proračun 48.802.750) D (torej 51 milijonov 723.831 D več kakor je določal proračun), Dalmacija 23.937.936 (proračun 15 milijonov 424.000) D in Srbija s Črnogoro 195.603.129 (proračun 183.678.750) D. Izrednega pribitka se je lani v celi državi vplačalo 437.246.296 D; proračun je določal 500 milijonov dinarjev. Na posamezne pokrajine odpade: Hrvatska in Slavonija 72.121.441 dinarjev, Bosna in Hercegovina 92.590.584 dinarjev, Vojvodina 125.768.617 dinarjev, Slovenija 47.575.052 dinarjev, Dalmacija 6 milijonov 318.310 dinarjev in Srbija s Črnogoro 92 milijonov 852.292 dinarjev. Lani je torej Slovenija plačala neposrednih davkov in pribitkov 148.638.875 dinarjev.

Živinske cene.

Živimo v dobi padanja cen. Izmed vseh predmetov pa najbolj pada cena živini, goveji kakor svinjam. — Vzrokov za padanje cen je več. Predvsem je gotovo to, da je bila cena živini zadnji 2 leti zelo visoka, najvišja spomladi 1923, lansko leto je pričela cena z dvigom valute padati, posebno močno je padla cena živini od lanske jeseni in sedaj na spomlad.

Cena je padla za dobro tretjino v enem letu. Voli, ki so bili lansko še po 15 D za kg žive teže, so sedaj še samo po 10 D.

Vse to je za našega kmeta posebno za kmete v okrajih, kjer se pečamo v pretežni večini z živinorejo, zelo hud udarec.

V krajih, ki so oddaljeni od železnice se ne splača prodajati lesa, ker vožnja veliko stane, vinogradi v višjih legah ne uspevajo, žita se pridela komaj za dom in to samo večji in srednji kmetje, manjši ga morajo še kupovati, morajo kmetje kriti svoje stroške samo z izkupičkom od živine, ki pa je v ceni silno padla in je obstoj mlajših in zadolženih kmetovalcev v nevarnosti. Saj, kdor je kupil lansko leto v tem času vole, mora sedaj biti po enoletnem krmiljenju zadovoljen, če nima izgube.

Vsak pamenten človek ve, da je temu vzrok dviganje valute. Želeti bi pač bilo, da bi tudi cena predmetov, katere mora kmet kupovati, sorazmerno padla. Žal, da se to še prav nič ne pozna. Na primer sol, ki je državni monopol, je še vedno iste visoke cene kot prej, istotako tudi drugim predmetom je padla cena le malo. Tukaj bi morala država pomagati kmetu s tem, da bi znižala izvozno carino na živino in na ta način pospešila izvoz.

Če kmet nima denarja, občutijo to tudi drugi stanovci. Bil sem na sejmu. Klobučar je razstavil svojo robo, pa celi dan ni prodal ne enega klobuka, ker kmetu denarja primanjkuje, tudi drugi trpe škodo. Pozivamo gospode poslance, naj v tem smislu pomagajo našemu kmetu. Saj, kadar bodejo cene primerno visoke, ne bomo kmetje zahtevali posebne zaščite. Kmet.

Bog daj, da so še o pravem času odrinili Moj Bog, moj Bog! Kako veliko odgovornost imajo tisti, ki vladajo ljudem!

Potem je molčal, jaz pa sem po cele ure mislil na to, kar mi je rekel. Predstavljal sem si naše vojake na marš, kako so tekali, da so se ogreli. Vedno pa so se moje misli vračale h Katarini. Od takrat sem večkrat mislil na to, da človeka, ako je srečen, malo gane tuja nesreča, posebno v mladosti, ko so stresti hujše in manjka izkušnje in vsled tega tudi vere v veliko bedo.

Po mrazu je padlo toliko snega, da kurirji na cesti v Vier-Winden niso mogli naprej. Ze sem se bal, da rojstni dan ne bom mogel h Katarini, a dve kompaniji pešcev sta s lopatami napravili vožnjo pot v zmrznem snegu.

Katarinin rojstni dan se je med tem bližal dan za dnevom in moja sreča je rasla. Tistih 35 frankov sem že imel skupaj, a vedel nisem, kako bi gospodu Guldenu povedal, da sem sam kupec za uro. Najrajši bi bil vse prikri, nerad bi bil govoril o tem.

Tisti dan pred godom, zvečer med 6. in 7. uro, ko sva molče delala pri svetiljki, pa sem se slednjič odločil in rekel:

»Gotovo se spominjate, gospod Gulden, da sva z vami govoril o kupcu za malo srebrno uro?«

»Da, Jožek, je odgovoril, ne da bi se dal motiti, a dozdaj ga še ni bilo ponjo.«

»Kupec sem jaz sam, gospod Gulden.«

Vstal je ves osupel. Vzel sem 35 frankov iz žepa in jih položil na mizo. On me je pogledal.

»Saj ta ura ni zate, Jožek, je rekel. »Zate bi bila možna ura, ki napolni žep — ura, ki kaže sekunde. Te male stvarce so samo za ženske.«

Nisem vedel, kaj bi odgovoril.

Gospod Gulden je nekaj časa premišljeval, potem pa se je posmejalo.

»Aha, že vem«, je rekel. »Zdaj razumem — jutri je Katarinin god. Zato torej delaš noč in dan! Tu imaš denar nazaj, nočem ga.«

Ves sem bil zmešan.

»Gospod Gulden«, sem rekel nazadnje, »zelo sem vam hvaležen, a ura je za Katarino in največje veselje mi dela

»Bleščeče belo perilo brez truda le z Zlatorog milom! Zato zahtevajte vedno samo Zlatorog milo!«

Opazke k licencovanju bikov v mariborski oblasti v letu 1925.

V mesecu marcu, aprilu in maju t. l. se bodo v smislu zakona vršila licencovanja bikov v mariborski oblasti. — Srežka poglavarstva in okrajni zastopi so dobili navodila za izvedbo.

Ker je licencovanje še vedno najvažnejše sredstvo za pospeševanje govedoreje, je potrebno opozoriti živinorejce, občine in okrajne zastope na sledeče:

Država ima po zakonu pravico, da nadzoruje plemenjake, ki se določujejo za javno plemenjenje, ki se vrši z licencovanjem. Le oni biki, ki jih licencovalna komisija spozna sposobnim, se smejo javno uporabljati za plemje. S tem se vrši plemenska odbira, kar je velevažno, ker je znano, da je dober bik prepotreben za napredek v živinoreji.

Načelno se vrši licencovanje v središču vsakega sodnega okraja, ker se s tem omogoči boljši skupni pregled, presoja in ocena vsega bikovskega materiala v okraju; izjeme pa naj bodo le pri veliki oddaljenosti.

Licencovanja razglašajo okrajni zastopi pravočasno. Razglašajo bodo vsebovali kraj in čas licencovanja, kje se naj posamezne občine udeležijo in katere pasme se bodo licencovale. Licencirati se smejo le taki biki, kateri so krepkega in pravičnega telesa, zdravi, brez prisojenih pogreškov in se za razplodbo primerni spoznajo; biti morajo vsaj 1½ leta stari.

V plemenskih okoliših morajo biti biki čistega plemena, katero je za ta okraj določeno. Proglašeni so za gojenje čistega plemena.

I. Murdolska (pšenično-siva) okraj Celje, Vransko (izvzemši župe Braslovče), Smarje, Kozje, Rogatec, Konjice (izvzemši pohorski del);

II. Marijadvorska (belo) kraji Slov. Bistrica, St. Lenart v Slov. gor., Gornji grad, Marenberg, Soštanj, Slovenjgradec, Konjice (pohorski del), Larišbor za župe Svečina, Št. Ilj in Jarenina;

III. Pincgavska (rdečecikasto) okraj Ormož. Ostali kraji niso plemenski kraji in se smejo licencirati biki vseh dosedaj omenjenih pasem in njih križanci. Le želeti bi bilo, da bi tudi ti sklenili gojitev le eno okolišu primerno doma-

to, da sem jo pošteno zasluzil. Uzalili bi me, ako bi odklonili denar — rajši bi ne vzel ure.«

Nič več ni rekel in vzel tistih 35 frankov. Potem je odprl svoj predel, izbral lepo jekleno verižico z dvema ključema od pozlačenega srebra ter nanjo obesil uro. Potem je vse skupaj položil v školjko s trakovi od rdeče svile. To je storil počasi, a globoko ganjen. Slednjič mi je podal školjko.

»To je lepo darilo, Jožek, je rekel. »Katarina mora biti srečna, da ima ljubimca, kot si ti. Pridno dekle je. Sedaj lahko večerjava. Pogrnj mizo, jaz pa lonec vzamem z ognja.«

In večerjala sva. Potem je gospod Gulden vzel iz omare steklenico vina, ki ga je hranil za slovesne prilike, in jedla sva kot dva tovariša, kajti ves večer mi je pripovedoval o lepih časih svoje mladosti. Pravil mi je, da je tudi on svoj čas imel nevesto, da pa je leta 92 ob splošnem pozivu, ko so Rusi vdrl v deželo, tudi moral k vojakom. Ko se je vrnil v Finstingen, je tisto deklico našel cmoženo — kar je bilo naravno, ker si nikdar ni upal, odkriti ji svoje ljubezni. A to ga ni zadrževalo, da je ostal zvest tistemu spominu: resno je govoril o tem. Poslušal sem ga in pri tem mislil na Katarino, in šele ob desetih, ko so mimo šle straže, ki so se zaradi hudega mraza menjavale vsakih 20 minut, sva šla slednjič v posteljo. Prej pa sva bila še par debelih polen naložila v peč.

III.

Drugi dan, dne 18. decembra, sem se zbudil proti 6. uri zjutraj. Strašno je bilo mraz. Moje malo okno je bilo pokrito z ledenim zagrinjalom.

Ze prejšnji dan sem lepo položil čez stolovo naslonjalo višnjevo suknjo, hlače, volneni telovnik, čisto srnjico in lepo ovratnico od črne svile. Vse je bilo pripravljeno, lepo položeni čevlji z nogavicami so stali na koncu postelje, samo obleči se mi je bilo treba. Vendar pa je že naprej napravil mraz, ki sem ga čutil po obrazu, pogled na zamrzla okna in globoki mir zunaj, da me je streslo po vsem životu. Ko bi ne bil Katarinin god, bi bil do poldneva ostal v postelji. A ta misel je bila vzrok, da sem hitro skočil iz postelje ter skočil k veliki peči, kajti vsako noč je nekaj oglja ostalo živega pod pepelom. Tudi sedaj sem

obgrudno pasem. V Prekmurju se licencira le šimendolska pasma in v okraju Prevalje (za okoliš Guštanj in Prevalje) velja marijadvorska pasma.

Država podpira živinorejo pri priliki licencovanja z donornimi doneski za obdarovanje posestnikov bikov z zvezo, da se isti redijo še najmanj eno leto za splošno plemenjenje.

Ta državni donesek pa nikakor ne zadostuje za obdarovanje vseh dobrih rejcev, vsled česar se vabijo okrajni zastopi in občine, da tudi oni prispevajo v ta namen plemenne zneske, ker ravno ti so v smislu zakona najbolj zainteresirani na pospeševanju govedoreje.

Načela za priznanje nagrad so:

1. pri mlajših bikih se je oirati na njih zmanjost in pokolenje, posebno če izvirajo od dobrih molznic;
2. pri starejših bikih (brez ozira na prejšnja obdarovanja), če svojo plemensko dolžnost dokazuje z dobrim zarodom. V splošnem pa veljaj: premirajo naj se le biki, od katerih je pričakovati izboljšanje živinoreje v okraju;
3. tudi zmerno vprezanje plemenjakov za vožnjo se bo pri priznanju daril upoštevalo;
4. premovanje je sredstvo pouka in je zato zvezano s praktičnim predavanjem o uspehu in nadaljnjih ciljih živinoreje v okraju, vsled česar naj se smisel za rejsko delo poglobi in želeti je, da se licencovanja udeležijo vsi oni, ki jim je za napredek v živinoreji.

Zavedajmo se že vsaj enkrat, da se živinoreja pospešuje le z vstrajnim delom in je potreba složnega dela vseh živinorejcev in merodajnih činiteljev, ki so zato poklicani in usposobljeni. Ne zanašajmo se v tej panogi na uspeh državne pomoči, ampak pričnimo z umom pri korenini, to je pri rejah in v skupnosti v občini in v zvezi v okrajnih odborih.

Posebna naloga občin pa je, da povzročijo prigon k licencovanju vseh bikov, ki so od posameznikov določeni za plemje in prinesejo točen izkaz o številu plemenskih krav in telic. Nadalje da skribi, da se z licencovanimi biki ne plemeni in v potrebi nadomesti z licencovanimi. Opozorjamo, da je plemenjenje z licencovanimi biki po predpisih zakona kaznjivo.

Novi živinorejski zakon bo v glavnem slonel v večji meri na občinah. Saj je občina samoupravna edinica države, ki naj spozna, oziroma ve splošne zahteve in potrebe po pospeševanju živinoreje njenega okoliša. Torej na delo s prepričanjem in trdno voljo za dobrobit gospodarskih uspehovi!

jih našel nekaj, jih hitro spravil na kupček, položil nanje drobnih trsak in dve debeli kladi ter naglo zopet zlezal v posteljo.

Gospod Gulden za velikimi postelnimi zagrinjali si je bil odejo potegnul čez nos in volneno čepico čez oči. Pravkar se je bil zbudil, slišal me je ter zaklical:

»Jože, 40 let nismo imeli takega mraza — to dobro čutili — kakšna zima bo to!«

Jaz nisem odgovoril, marveč oddaleč gledal, kaj bo s ognjem: oglje je dobro gurelo, slišalo se je, da peč vleče in naepkrat se je vnelo. Pokljanje plamena nama je dobro delo, a trajalo je dalje nego pol ure, predno sva čutila gorkoto.

Slednjič sem vstal ter se oblekel. Gospod Gulden je govoril venomer, jaz pa sem mislil samo na Katarino. Okrog osmih sem bil pripravljen in sem mislil oditi, ko mi gospod Gulden, videč me tekati semtertja, zakliče:

»Jože, kaj pa vendar misliš, norček? V tej tanki suknji misliš iti v Vier-Winden? Saj boš zmrznil popoti. Idi v mojo sobo in obleci veliki plašč, rokavice in s flanelo podložene čevlje z dvojnimi podplati.«

V svoji obleki sem se čutil tako ličnega, da sem premišljeval, bi ga li ubogal. On je to opazil in rekel:

»Čuj, včeraš so na cesti v Weschheim našli človeka zmrznjenega. Doktor Steinbrenner je rekel, da zapoje kot kos suhega lesa, ako se sune vanj. Bil je vojak. Med 6. in 7. uro je bil zapustil vas, ob osmih so ga našli — hitro je šlo. Ako hočeš imeti zmrzla ušesa in nos, le tak pojdi z doma, kot si.«

Izprevidel sem, da ima prav, obul njegove velike škornje, dejal okrog vratu trak, na katerem so visele debele rokavice ter ogrnil plašč. Tako opravljen sem odšel, ko sem se bil zahvalil gospodu Guldenu, ki me je še posvaril, naj se ne vrnem prepozno, ker ponoči pritisne hujši mraz in je baje mnogo volkov prišlo po ledu čez Ren.

Nisem še prišel do cerkve, ko sem že zavihal lisičji ovratnik, da si zavarujem ušesa. Mraz je bil tako strupen, da sem ga kot igle čutil v zraku in nehote zlezal sam v se.

(Dalje prihodnjic.)